

Asia: VN/24082/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Omaishoitajaliitto pyytää kiinnittämään huomioita ao. lakimuutoksen mahdollisista vaikutuksista sote-alan työvoiman saatavuuteen.

Esitetyt muutokset saattavat olla haitallisia sotesektorin työvoiman saatavuuden ja työmarkkinoiden joustavuuden näkökulmasta. Esitys vaatisi laajempia vaikutusarviointeja maahanmuuttoperäisen sotesektorin työvoiman saatavuutta koskien. Myös työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan sotesektorin työvoimapulan ratkaisuun nyt ja lähivuosina.

Mikäli henkilöstä ei saada sote-sektorille tiukentuneen maahanmuuttosäätelyn vuoksi, lisää tämä sotesektorin henkilöstöpulaa entisestään. Läheis- ja omaishoidossa tämä tulee vaikeuttamaan läheis- ja omaishoitajien vapaan aikaisen sijaishoidon ja muiden välttämättömien esim. kotihoidon palveluiden järjestämistä.

Mikäli palvelujärjestelmä ei kykene tuottamaan palveluita läheis- ja omaishoitotilanteessa henkilöstövajeen vuoksi, nykyistä suurempi vastuu hoivasta ja hoidosta siirtyy perheille ja lähiomaisille.

Mikäli palvelut ovat riittämättömät, vaikeutuu myös läheis- ja omaishoidon sekä ansiotyön yhteensovittaminen, mikä olisi ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Jo nyt noin 100 000 työkäistä henkilöä vastaa päivittäin ja noin puoli miljoonaa työkäistä henkilöä vastaa viikoittain jonkun avun ja tuen tarpeessa olevan, eri kotitaloudessa asuvan, täysi-ikäisen läheisensä hoivasta.

Kun sote-alan henkilöstöpulan vuoksi kotihoidossa on vajeita, on sillä usein, myös tutkimusten ja Omaishoitajaliitolle raportoitujen tietojen mukaan, vaikutuksia työikäisen väestön työssäkäyntiä heikentävästi: työtunnit vähenevät ja jopa eläkkeelle jääminen saattaa varhentua, vaikka työntekijän osaaminen ja muu kapasiteetti eivät tätä edellyttäisi.

Asian jatkovalmistelussa tulisi tehdä riittävät sotesektoria koskevat vaikutusarviot ja korjata mm. seuraavat

- 1600 euron palkaksi tulisi riittää keskimääräinen ansiotaso, sillä tulotasot voivat vaihdella.
- Ammatilliselta täydennyskoulutusjaksoilta ei tulorajan edellyttämiä tuloja tulisi edellyttää. Sotesektorilla on usein lakisääteisiä pätevyysvaatimuksia, jolloin täydennyskoulutus on tarpeellista.
- Peruspalkan lisäksi monilla aloilla maksetaan erilaisia lisiä, myös nämä tulee ottaa huomioon tosiasiallisen palkan muodostuksessa. Lisäksi tulee huomioida se, että riittävä kokonaistulo voi koostua monesta eri työstä.
- Siirtymäsäännöksistä tulisi säätää siten, että uutta tulorajaa sovellettaisiin vain uusiin oleskelulupahakemuksiin, eikä niihin jatkolupahakemuksiin, joissa toimeentulo on vakuutettu nykyisen lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
- Riittävät vaikutusarvioinnit muun muassa omaishoitoperheiden palveluiden saatavuuden ja erilaisten läheis- ja omaishoitotilanteiden näkökulmasta.

Vartio Elias
Omaishoitajaliitto ry